

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Tereza Uvízlová: Příspěvek k zachycení rozdílných životních podmínek v Československu po roce 1948

Předložená práce se zabývá politickými procesy probíhajícími v Československu po nastolení komunistické diktatury. Dotýká se tak tématu pro dějiny druhé poloviny 20. století mimořádně důležitého. Je logicky rozdělena na dvě větší části. První je zaměřena obecně. Popisuje mechanismus a příčiny jejich rozpoutání (správně ukazuje, že jejich počátky spadají již do doby před únorem 1948), jejich průběh i důsledky. Obecná zjištění pak ve druhé části potvrzují dva příklady konkrétních lidí, které procesy v padesátých letech těžce postihly.

Vzhledem ke standardům obvyklým u tohoto typu prací je třeba vyzvednout, že autorka při své práci využila velké množství odborné literatury a archivních pramenů z řady českých archivů. V příslušné kapitole je také důkladně rozebrala a zhodnotila. Na textu je patrné, že kol. Uvízlová k tématu přistupovala s respektem a vědomím jeho závažnosti, přičemž si však zachovala potřebný kritický odstup.

Pozitivní ocenění si zaslouží kapitola nazvaná O politických věznicích. V ní autorka s přehledem charakterizuje strůjce a realizátory procesů, stejně jako osoby, ze kterých se naopak staly jejich oběti. Všimá si také metod používaných při zatýkání, vyšetřování a souzení, reality ve věznicích a pracovních táborech a nakonec i způsobu vyrovnávání se s nedávnou minulostí prostřednictvím amnestie a rehabilitace. Následuje kapitola věnovaná příběhům dvou obžalovaných a odsouzených. Autorka si podle mého soudu své příklady zvolila s dobrým rozmyslem. Prvním je Dagmar Šimková, která se v důsledku svého buržoazního původu a demokratické výchovy zapojila do aktivit proti komunistické diktatuře, strávila 14 let ve vězení a posléze napsala o svých zkušenostech známou knihu oprávněně považovanou za jedno z nejpůsobivějších svědectví obětí procesů. Druhý konkrétní příklad představuje skautský činovník Lubomír Školoud. Považuji za prospěšné, že autorka si nevybrala osobnosti v době svého zatčení všeobecně známé, takže mohla ukázat, jak se terčem rozjetého soukolí represí stávali zcela běžní lidé. Prostřednictvím široké škály

pramenů a díky své schopnosti s nimi pracovat a využívat je se autorce podařilo načrtnout působivý, plastický obraz dramatických osudů dvou lidí reprezentujících sféry, které se komunisté snažili odstranit. Oba zažili mnoho utrpení, které je ale, jak se ukazuje ve správně zařazených pasážích věnovaných jejich životu po propuštění, nezlomilo. Považuji za potřebné vyzvednout, že kol. Uvázlová dokázala v těchto částech své práce s pozoruhodnou zralostí kombinovat prameny osobní i úřední.

Povinností oponenta je však poukázat i na to, co naopak dojem z práce poškozuje. V tomto případě se jedná o řadu nepřesných či nesprávných tvrzení, která se vyskytují v takové míře, že je není možné pominout: národně socialistická strana nevznikla v 70. letech 19. století, ale až v 90. letech a její pokračovatelkou není dnešní sociální demokracie (s. 16); dekret prezidenta republiky č. 33/1945 nebyl vydán 15.5.1945 a jeho výsledkem nebyli „první pováleční političtí vězni“ (s. 17); v době tzv. krabičkového atentátu již Petr Zenkl nebyl pražským primátorem a Jan Masaryk nezastával funkce ministra financí ani národní obrany (s. 18); Komunistický svaz mládeže existoval za první republiky, ale po únoru 1948 působil Československý svaz mládeže (s. 19); Blažej Vilím působil jako generální tajemník sociální demokracie, nikoliv národních socialistů (s. 22). Kritickou zmínku si po mém soudu zaslouží i název práce, který jejímu obsahu neodpovídá a nenaznačuje, že jejím tématem jsou politické procesy.

Za nespornou přednost práce naopak považuji její kultivovaný jazyk, kterým autorka dovede přesně a srozumitelně vyjádřit své sdělení.

Předložený text (doplněný navíc o četné zdařilé přílohy) navzdory uvedeným výtkám jednoznačně splňuje požadavky kladené na tento typ prací. Proto práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji stupněm velmi dobře.

V Praze 12.6.2018

Mgr. Jan Dobeš, Ph.D.